

Τάσος Ανθουλιάς

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗΣ

Από τους πρώτους κατοίκους της
ως το 2001 μ.Χ.

Μια προσπάθεια να παρουσιαστεί η ιστορία της Αργεντινής
με πολύ απλά κείμενα και χαρακτηριστικές εικόνες
ώστε να γίνει αντιληπτή η εξέλιξη της πραγματικότητας
και ο εντοπισμός βασικών στοιχείων και αλλαγών.

ΧΕΛΙΔΟΝΙ 2023

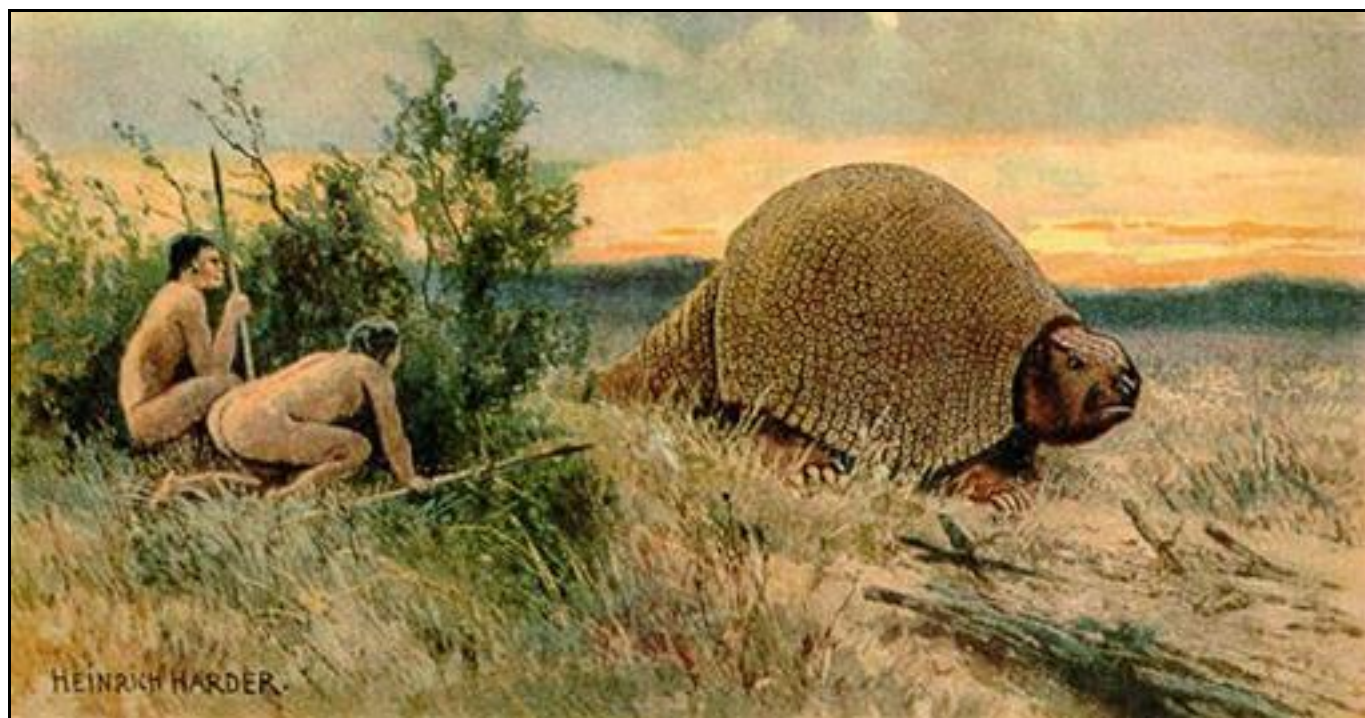
Η Αργεντινή είναι χώρα της Νότιας Αμερικής. Βρίσκεται μεταξύ των Άνδεων και του νότιου Ατλαντικού Ωκεανού. Είναι η δεύτερη σε έκταση χώρα της Λατινικής Αμερικής μετά τη Βραζιλία. Συνορεύει με τις χώρες Ουρουγουάη, Βραζιλία, Παραγουάη, Βολιβία και Χιλή. Πήρε την ονομασία της από το «αργέντουμ» (δηλαδή άργυρος), το πολύτιμο μέταλλο το οποίο προμηθεύονταν οι πρώτες ευρωπαϊκές αποικίες από την περιοχή. Πρωτεύουσα είναι το Μπουένος Άιρες, το οποίο βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα της χώρας και είναι ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια του Ατλαντικού Ωκεανού.

Τα πρώιμα στοιχεία ανθρώπινης παρουσίας στην Αργεντινή έχουν βρεθεί στις νότιες περιοχές και χρονολογούνται από το 12.000 π.Χ. Στη φωτογραφία αποτυπώματα χεριών στη λεγόμενη Σπηλιά των χεριών. Είναι ακόμα άγνωστο από πού είχαν έρθει αυτοί οι άνθρωποι.

Μια αναπαράσταση ανθρώπων που ζούσαν στην Αργεντινή πριν από 14.000 χρόνια και κυνηγούσαν γιγάντιους αρμαδίλους. Έχουν ανακαλυφθεί κόκκαλα ζώων εκείνης της εποχής που δεν υπάρχουν πια σήμερα.

Μέχρι την περίοδο του ευρωπαϊκού αποικισμού, η Αργεντινή ήταν σχετικά αραιοκατοικημένη από έναν μεγάλο αριθμό διαφορετικών πολιτισμών με διαφορετικές κοινωνικές οργανώσεις, οι οποίες μπορούν να χωριστούν σε τρεις κύριες ομάδες. Η πρώτη ομάδα είναι βασικά κυνηγοί και συλλέκτες τροφίμων χωρίς ανάπτυξη αγγειοπλαστικής στον ακραίο νότο.

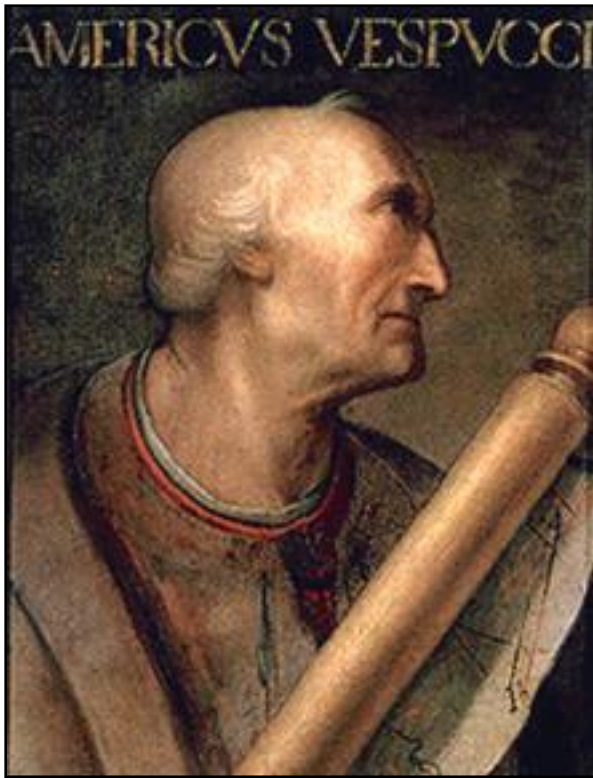

Η δεύτερη ομάδα είναι προχωρημένοι κυνηγοί και συλλέκτες τροφίμων σε αγγεία που ζούσαν στο κέντρο-ανατολικά και προς τον νότο. Κατακτήθηκαν στη συνέχεια από φυλές της Χιλής και άλλες φυλές από τον βορρά.

Η τρίτη ομάδα είναι αγρότες με ανάπτυξη της αγγειοπλαστικής, στα βορειοανατολικά, και με εμπορική κουλτούρα στα βορειοδυτικά. Κατακτήθηκαν από την Αυτοκρατορία των Ίνκας γύρω στο 1480. Στο κέντρο και στο κεντροδυτικό τμήμα της χώρας αναπτύχθηκε η παραγωγή των λάμα που επηρεάστηκε έντονα από τους Ίνκας.

Οι Ευρωπαίοι έφτασαν για πρώτη φορά στην περιοχή με το ταξίδι του Αμέριγκο Βεσπούτσι το 1502. Οι πρώτοι Ευρωπαίοι εξερευνητές (κονκισταδόρες) έφτασαν στην Αργεντινή το 1516, συναντώντας διάφορα τοπικά φύλα που βρίσκονταν σε σχετικά χαμηλό επίπεδο πολιτιστικής ανάπτυξης. Το 1536 ο Πέντρο ντε Μεντόζα ίδρυσε τον μικρό οικισμό του Μπουένος Άιρες, ο οποίος εγκαταλείφθηκε το 1541.

Η Ισπανία, αρχικά, επιχείρησε να αντισταθμίσει την επέκταση των Πορτογάλων (που ήδη κατείχαν τη Βραζιλία) και έτσι τελικά ίδρυσε μία αποικία στη θέση του σημερινού Μπουένος Άιρες το 1580. Εκείνη τη χρονιά ο Χουάν ντε Γκαράι ξεκινώντας από την Παραγουάη δημιούργησε τον οριστικό οικισμό του Μπουένος Άιρες (που σημαίνει «Καλοί Άνεμοι»).

Το 1776 με πρωτοβουλία του Ισπανού βασιλιά Καρόλου Γ΄ ιδρύθηκε η Αντιβασιλεία του «Ρίο ντε λα Πλάτα» και η ευρύτερη περιοχή αποικήθηκε από Ισπανούς και τους μετέπειτα απογόνους τους. Παράλληλα, υπήρχαν σημαντικοί πληθυσμοί αυτόχθονων φυλών, καθώς και Αφρικανών σκλάβων.

Η Βρετανική Αυτοκρατορία προσπάθησε να κατακτήσει το Μπουένος Άιρες δύο φορές το διάστημα 1806-1807, αλλά συνάντησε τη σθεναρή αντίσταση των ντόπιων με αρχηγό τον εθνικό ήρωα Μανουέλ Μπελγράνο και απέτυχε. Η επιτυχής αντίσταση κατά των Άγγλων έκανε να φουντώσει η επιθυμία των κατοίκων της Αργεντινής για πολιτική χειραφέτηση από τους Ισπανούς.

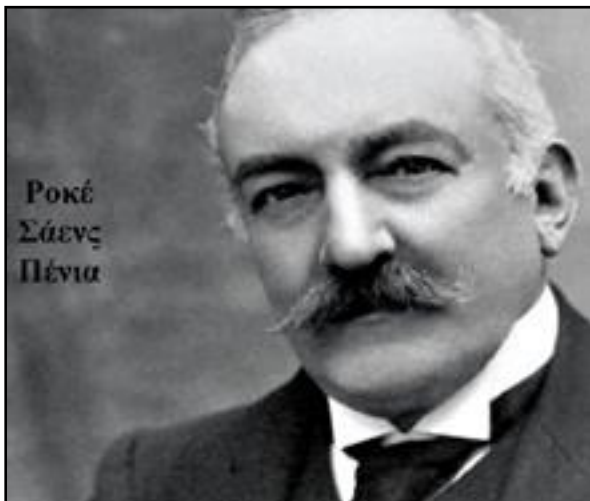
Στις 25 Μαΐου του 1810, στη διάρκεια του πολέμου της Ιβηρικής χερσονήσου, οι πολίτες του Μπουένος Άιρες ίδρυσαν την πρώτη τοπική κυβέρνηση. Επρόκειτο, ουσιαστικά, για ανακήρυξη ανεξαρτησίας. Ακολούθησαν σφοδρές εμφύλιες συγκρούσεις, ενώ κατά τα επόμενα έτη μέχρι και το 1822, οι Ισπανοί εκδιώχθηκαν οριστικά από τα εδάφη της Αργεντινής. Από αυτή την επανάσταση δημιουργήθηκαν στην Αργεντινή δύο κράτη, ενώ η Παραγουάη αποχώρησε το 1811, κηρύσσοντας τη δική της ανεξαρτησία. Η Βολιβία κήρυξε την ανεξαρτησία της το 1825, ενώ η Ουρουγουάη δημιουργήθηκε το 1828.

Ο Ουρκουίζα, νέος ισχυρός πρόεδρος της Συνομοσπονδίας που δημιουργήθηκε, θέσπισε το φιλελεύθερο και ομοσπονδιακό Σύνταγμα του 1853.

Ένα κύμα ξένων επενδύσεων και μετανάστευσης από την Ευρώπη μετά το 1870 οδήγησε στην ανάπτυξη της σύγχρονης γεωργίας και τη σχεδόν αναγέννηση της κοινωνίας και της οικονομίας της Αργεντινής, ενισχύοντας παράλληλα τη συνομοσπονδία σε ένα ενιαίο κράτος. Παρόλα αυτά, η λεγόμενη «κατάκτηση της ερήμου» τη δεκαετία του 1870 εξάρθρωσε τους υπάρχοντες αυτόχθονες πληθυσμούς του νότου.

Η κατάκτηση της ερήμου

Η Αργεντινή ενίσχυσε την ευημερία και τον πλούτο της μεταξύ του 1880 και του 1929 με μία επικερδή οικονομία βασισμένη στην αγροτική παραγωγή. Με τη μετανάστευση και τη μείωση της θνησιμότητας, ο πληθυσμός σχεδόν πενταπλασιάστηκε και τα οικονομικά μεγέθη έγιναν σχεδόν 15 φορές μεγαλύτερα. Στην πολιτική σκηνή κυριαρχούσαν συντηρητικά συμφέροντα με μη δημοκρατικά μέσα μέχρι το 1912, όταν ο πρόεδρος Ροκέ Σάενς Πένια καθιέρωσε την καθολική (μόνο για τους άντρες) και μυστική ψηφοφορία.

Η κεντρώα Ριζοσπαστική Αστική Ένωση κέρδισε τις πρώτες ελεύθερες εθνικές εκλογές το 1916. Ο πρόεδρος Ιπόλιτο Ιριγόγιεν εφάρμοσε κοινωνικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις και ενίσχυσε την υποστήριξη στις αγροτικές οικογένειες και τις μικρές επιχειρήσεις. Αλλά ο στρατός τον ανέτρεψε το 1930. Η Αργεντινή παρέμεινε ουδέτερη κατά τους δύο Παγκόσμιους Πολέμους, ενώ ήταν από τους μεγαλύτερους προμηθευτές εφοδίων και τροφής για τους Συμμάχους.

Η πολιτική και κοινωνική κατάσταση οδήγησε στην προεδρία του Χουάν Περόν το 1946, ο οποίος υποστήριξε την εργατική τάξη και διέδωσε το συνδικαλισμό, εφαρμόζοντας παράλληλα κοινωνικά και εκπαιδευτικά προγράμματα. Η σύζυγος του Περόν, Εύα Περόν, γνωστή και ως Εβίτα, έπαιξε έναν σημαντικό ρόλο ως πρώτη κυρία κατά τις δύο πρώτες θητείες του Περόν. Αποτελούσε την κινητήρια δύναμη για την επιτυχία του Περόν στην εργατική τάξη.

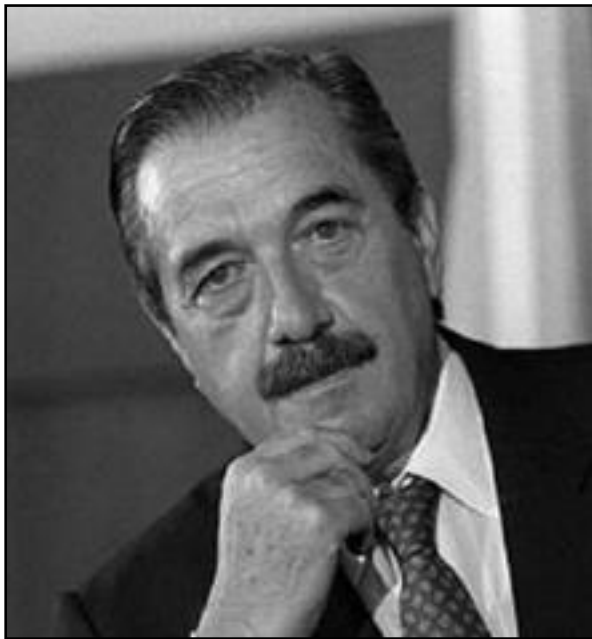

Το 1947 η Περόν δημιούργησε το Ίδρυμα Εύα Περόν με προσανατολισμό κοινωνικής προσφοράς. Αυτή ήταν και η πρώτη φορά που η χώρα προσανατολιζόταν στην κοινωνική πρόνοια, κάτι που συνάντησε την αντίδραση της ολιγαρχίας. Η Εβίτα ήταν ο συνδετικός κρίκος ανάμεσα στον μη εκφραστικό Περόν και τους υποστηρικτές του. Εισήγαγε την ψήφο των γυναικών και οργάνωσε το Γυναικείο Κόμμα Περονιστών. Κατά τις δύο πρώτες θητείες του Περόν ενισχύθηκε η βιομηχανική και αστική ανάπτυξη. Η Εβίτα πέθανε από καρκίνο το 1952 σε ηλικία 33 ετών. Μετά τον θάνατό της η κυβέρνηση Περόν αποσυντονίστηκε. Ο Περόν απομάκρυνε αρκετούς σημαντικούς και ικανούς συμβούλους του, ενώ προώθησε τον απολυταρχισμό. Ένα βίαιο πραξικόπημα τον ανέτρεψε το 1955 μετά από συγκρούσεις του στρατού. Ο Περόν πήγε εξορία στην Ισπανία.

Ακολούθησαν 27 χρόνια με πραξικοπήματα, δικτατορικές κυβερνήσεις και εμφύλιες συγκρούσεις. Η αποβιομηχάνιση, η κατάρρευση του νομίσματος της Αργεντινής και η πτώση των επιτοκίων, μαζί με τη διαφθορά, τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την τελική ήττα της Αργεντινής στον πόλεμο των Φόκλαντ, οδήγησαν στην πτώση του καθεστώτος και στις ελεύθερες εκλογές του 1983.

Η κυβέρνηση του Ραούλ Αλφονσίν που εκλέχτηκε ανέλαβε δράσεις για την αποκατάσταση των διωγμένων, καθιέρωσε τον πολιτικό έλεγχο στις ένοπλες δυνάμεις και εδραίωσε τους δημοκρατικούς θεσμούς. Τα μέλη των τριών δικτατοριών δικάστηκαν και καταδικάστηκαν σε ισόβια, ωστόσο με παρέμβαση του στρατού και τις πιέσεις που ασκήθηκαν, μόνο οι πρωταίτιοι τιμωρήθηκαν ενώ οι υπόλοιποι, αργότερα αμνηστεύθηκαν. Σύμφωνα με έκθεση της Εθνικής Επιτροπής για τους αγνοούμενους που δημοσιοποιήθηκε στα 1984, συνολικά περίπου 9.000 άτομα κάθε

προέλευσης και φύλου "εξαφανίστηκαν" κατά τη διάρκεια της τελευταίας δικτατορίας (1976 - 1983). Το δημόσιο χρέος που κληροδότησε το τελευταίο καθεστώς, άφησε την οικονομία της Αργεντινής σε κρίσιμη κατάσταση απέναντι στους ιδιώτες δανειστές και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Η οικονομική και κοινωνική κατάσταση συνέχισε να είναι πολύ δύσκολη. Η λαϊκή δυσφορία εντάθηκε και στις 20 Δεκεμβρίου του 2001 η Αργεντινή μπήκε στη χειρότερη θεσμική και οικονομική της κρίση από το 1890. Βίαιες διαδηλώσεις και συγκρούσεις με τις αρχές οδήγησαν σε τραυματισμούς και θανάτους.

